

Oponentský posudek bakalářské práce Terezy Háječkové: *Vztah obrazu a textu: Problematika sémantického gesta ve sbírce Černá bedýnka*

Tereza Háječková předložila k obhajobě zajímavou a inspirativní práci, která v některých parametrech přesahuje požadavky na bakalářské práce, byť lze konstatovat také jisté nedostatky. V posudku se více věnuji polemickým bodům, což by nemělo upozadit celkově kladné hodnocení.

Předmětem práce je interpretace Aškenazyho knihy *Černá bedýnka* se zaměřením na specifickou sémantického gesta v tomto mediálně složitěm textu. Cíl práce je celkem jasně stanovený a v zásadě naplněný.

Metodologicky vychází autorka ze znakového pojetí díla a zaměřuje se speciálně na vztahy textu a obrazu, o něž v knize jde. Přístup je přijatelný, ale práce se nevěnuje možným alternativám a opomíjí některé důležité momenty, zejména historické momenty. K tomu se vyjadřuji níže. Několikrát autorka argumentuje vlastním míněním, vhodnější by bylo hodnocení formulovat více analyticky, podobná místa působí méně přesvědčivě a hodnocení je spíše na čtenáři. Občas také vynáší příliš jednoznačná tvrzení. Například nelze asi souhlasit s tím, že o obraze, na který se díváme, přemýšlíme pouze ve slovech (s. 20). To snadno vyvrátí i příklady z interpretované knihy, když v ní autor postaví vedle sebe dvě fotografie. Druhý podobný moment, který by měl být zmíněn: autorka opakovaně tvrdí, že fotografie zachycují to, co se někdy stalo: podobné tvrzení je analyticky příliš vágní. Aranžovaná fotografie, snímky přenesené do jiného kontextu ukazují, že leckdy nevíme a nedokážeme ani vidět, *co se stalo*. – Úvodní část by snad bylo možné zkrátit a více zaměřit k předmětu práce: místy působí dojmem, že si tu autorka ujasňuje pojmy – což dělá dobře a přehledně, ale z hlediska práce to není nezbytné, leccos z úvodu zůstane nevyužito.

Text je zřetelně a soudržně strukturován, občas autorka použije neadekvátní, spíše kolokviální obrat. Práce s literaturou je velmi dobrá tam, kde autorka má jasně vytyčenou oblast zájmu, trochu postrádám invenci v propojení s jinými texty a oblastmi. Práce je až na drobnosti koherentní, drobné výhrady lze mít k jinak pěkným a důsledným interpretacím, které jsou občas formulovány příliš jednoznačně, i když kniha spíše otevírá pole možností.

Zřejmě základní námitkou k práci je, že opomíjí historický kontext, a to v několika ohledech. Pro tento typ knihy spojující fotografii s textem je zavedený termín fototext a téma je studováno mimo jiné intenzivně ve frankofonní literatuře (podotýkám, autorka studuje jako druhý obor romanistiku). Za jeden z prvních textů tohoto druhu je považován Rodenbachův román *Mrtvé Bruggy*. Žánrový pohled by umožnil vidět některé prvky odlišným způsobem. V češtině bylo tématu věnováno mj. číslo časopisu *Plav* (6/2019). S tím souvisí ne zcela adekvátní volba příkladů ke srovnání: Čapkova *Dášeňka* je do jisté míry akceptovatelná, Kainarova kniha ale nikoli: vznikla až po básníkově smrti a text a fotografie nejsou spojeny jedním autorským gestem (jakkoli nemusejí mít jednoho autora) – žánrově jde o trochu jiný typ díla. Opomenuta je naopak souvislost u samotného Aškenazyho, který vydal v 50. letech knihu také spojující text a fotografie, *Indiánské léto*. Dá se říci, že v ní *Černou bedýnku* předjímá a minimálně zmínka by byla na místě. V každém případě by bylo možné najít zajímavější a časově bližší texty, například Hrabalovu knihu *Toto město je ve společné péči*

obyvatel (1967). Kompoziční práce s textem a obrazem také připomene něco z technik Jiřího Koláře (například konfrontáž), který s obrazem a textem experimentoval od 40. let.

Jádro práce tvoří interpretace vybraných částí a postupů *Černé bedýnky*, i knihy jako celku. Tereza Háječková v ní celkem přesvědčivě shrnuje různé podoby práce s textem a obrazem. Právě tady by se dalo pracovat s některými Kolářovými postupy a místy by snad pomohlo vidět text-obraz otevřenější a méně jednoznačný (pojem otevřeného díla by, myslím, pomohl i metodologicky). Například u básně Nagasaki je otázkou, zda k ní nepatří také následující fotografie rozbitého (proč rozstříleného?) barokního andílka – vizuálně rezonuje s nemluvnětem, verbálně s básní. V návaznosti na to by bylo docela zajímavé projít celou knihu a popsat, jak autor řadí fotografie vzhledem k textu – zda má nějaká pravidla, a jaká, pozornost by si zasloužilo také prokládání básně fotografiemi.

Jak jsem uvedl v úvodu, práce je pěkná, zvláště v druhé části je cítit zájem a předkládané čtení je invenční. Hodnocení tedy navrhuji velmi dobře.

Josef Hrdlička